

3. Závěr

V roce 2017 byl analyzován [vývoj výsledků satelitního účtu kultury za období let 2010 – 2015](#). Mezi nejvýznamnější závěry této analýzy patří poznatek o mírnějším a opožděnějším průběhu ekonomické krize v období po roce 2008 v oblasti kultury s tím, že reálný vzestup na úrovni makro i mikroekonomiky nastal až v roce 2014. Lze říci, že ekonomické výsledky kultury v roce 2017 vzestupný trend vývoje v zásadě potvrzují. I v tomto roce však pokračovaly náznaky poklesu efektivnosti hospodaření. V porovnání s rokem 2016 se významněji zvýšily např. finanční zdroje vstupující do kultury (o 8,3 %), podobně tak i tržby za vlastní výkony (o 8,2 %), stupeň soběstačnosti (o 0,9 p. b.) a v neposlední řadě také hrubá přidaná hodnota (o 2,6 %). Příznivě se meziročně vyvíjely i ukazatele zaměstnanosti a průměrných mezd (meziroční zvýšení o 5,2 %). Naopak s ohledem na předstih nákladů před výnosy poklesla zisková marže (o 0,7 p. b.) a snížily se investiční výdaje (o necelá 4 %).

Dalším poznatkem výše uvedené analýzy bylo zjištění, že oblasti tradiční kultury zaměřené spíše na publikum (kulturní dědictví, scénické a výtvarné umění) překonaly ekonomickou krizi snadněji než oblasti zaměřené především na trh (kulturní a kreativní průmysly). Také tomuto závěru uvedené dlouhodobé analýzy dal vývoj v roce 2017 za pravdu. Zatímco v letech 2011-13 dosahovala průměrná dynamika růstu hrubé přidané hodnoty v tradiční kultuře 6,0 %, tak v tržně orientovaných odvětvích to bylo jen 0,1 %, v období 2012-17 se tato tempa růstu sblížila na 5,6 % a 2,9 %.

Základní otázkou, na kterou by měl dát satelitní účet kultury odpověď, je původ, rozsah a užití finančních zdrojů v sektoru kultury. Z administrativních dat bylo zjištěno, že veřejný sektor se v roce 2017 podílel na příjmech kulturních institucí částkou 35,8 mld. Kč (tj. 14,2 %) s tím, že tyto prostředky plynuly zejména do oblasti kulturního dědictví, živé umělecké tvorby a do uměleckého vzdělávání. Podle šetření v domácnostech vzrostly výdaje směřující z rodinných rozpočtů do kultury, zejména do oblasti médií a živé tvorby a dosáhly 49,8 mld. Kč (tj. 19,7 % celkových zdrojů). Na rozdíl od poklesu podílu veřejných zdrojů (o 0,2 p. b.) a zdrojů neziskových institucí (také o 0,2 p. b.) se zvýšily absolutně i relativně zdroje vytvořené v podnicích (na 159,3 mld. Kč, a 1,7 p. b. na 63,2 % z celkových zdrojů). Zdroje pocházející ze zahraničí (1,7 mld. Kč) se v porovnání s rokem 2016 téměř o 15 % snížily. Celkové finanční zdroje uplatněné v kulturních institucích však celkově o 8,3 % (o 19,3 mld. Kč) meziročně vzrostly.

Výsledky roku 2017 dále potvrzují, že se jednotlivé kulturní oblasti významně liší stupněm uplatnění tržních principů a v této souvislosti také úrovní hospodaření, s tím související výší průměrných mezd, investiční aktivitou atd. Případné prohlubování této diference bude zřejmě záviset na technickém rozvoji na straně jedné a rozsahem podpory neziskových aktivit (kulturní dědictví a část živé tvorby) z veřejných zdrojů na straně druhé.

Ekonomické výsledky je namístě – s ohledem na omezené možnosti finančních ukazatelů pro vyjádření rozsahu a kvality výkonu některých činností (např. péče o kulturní dědictví, vzdělávací činnost kulturních institucí, působení kultury a jejích hodnot na jedince i společnost) - doplnit ukazateli naturálními. Jako nejvhodnější mezi nimi se pro svou komplexnost jeví ukazatel počtu návštěvníků. Nutno dodat, že celková návštěvnost kulturních institucí v porovnání s rokem 2016 mírně vzrostla (o 0,2 %, viz tab. č. 13). Zvýšení návštěvnosti se týkalo většiny významných poskytovatelů služeb tradiční kultury. Hospodářské výsledky roku 2017 jsou v porovnání s předcházejícím rokem provázány mírně vyšší tvorbou zisku (zvýšení z 15,3 na 15,6 mld. Kč tj. o 2 %), avšak snížením ziskové marže (z 6,8 % na 6,1 %, tj. o 0,7 p. b. – viz tab. č. 3 a 10). Meziroční tempo celkových výdajů bylo vyšší než tempo příjmů (7,1 % oproti 6,7 %). Při mírně vyšších osobních nákladech (o 3,5%) se zvýšila výrazněji mezispotřeba (o 5,1%) a zejména ostatní nákladové položky (15,5 %). Příznivý byl naopak nárůst tržeb za vlastní výkony (o 8,2 %), který pozitivně ovlivnil zvýšení stupně soběstačnosti (o 0,9 p. b.).

Z odvětvového pohledu byly celkové hospodářské výsledky ovlivněny zejména dalším meziročním snížením efektivnosti v kulturních průmyslech (tisk, audiovizuální a interaktivní média).

V makroukazatelích se porovnání se zpřesněnými údaji za rok 2016 při dynamickém růstu produkce (o 3,8 %) se ještě rychleji zvyšovala mezispotřeba (o 4,7 %) a hrubá přidaná hodnota tak vzrostla jen o necelé 2,6 %.

O postavení kultury v ekonomice jako celku svědčí skutečnost, že její podíl v několika významných ukazatelích osciluje (v poměrně širokém rozmezí) od 1,4 do 4,3 %.

Veřejné zdroje věnované kultuře představují 1,99 % celkových konsolidovaných výdajů veřejných rozpočtů a podíl výdajů domácností na kulturu k celkovým výdajům domácností dosahuje 3,7 %. Rozsah vynaložené živé práce v kultuře lze uvažovat v rozmezí od 1,8 % (měřeno mzdovými náklady) až po 4,3 % (měřeno počtem všech osob pracujících v kulturních institucích a činnostech). Konečně předběžně odhadovaný podíl hrubé přidané hodnoty a produkce v kultuře dosáhl 2,1 % a 2,03 %, zatímco podíl odhadované úrovně hrubého domácího produktu kultury svou výší tuto úroveň nedosahuje (1,37 % celostátního ukazatele). Jak je zřejmé z porovnání podílu kultury na ukazatelích vstupů (rozsahu živé práce) a výstupů (HPH a HDP), tento sektor v úrovni produktivity za ostatními odvětvími zaostává.

Pokud bychom však přidali na pomyslnou misku vah neměřitelnou část výkonů a společenského dosahu sektoru kultury, byl by jeho podíl jistě mnohem vyšší. To, co nelze finančně vyjádřit je však mimo naše možnosti. Je třeba se zabývat tím, co dokážeme ovlivnit a provádět žádoucí změny – zejména v oblasti statistických zjišťování, která nám umožní postupně zvyšovat rozsah kulturních aktivit zahrnutých do satelitního kulturního účtu a naopak snižovat stupeň jeho nepřesnosti.